

עין משפט
נר מצוה

עג א ב ג ד מיי פ"א
מהלכות רוצח הלכה ח
סמג עשין עט טור י"ד
סימן קטז:

עד ה ו מיי שם פ"ב
הלכה ג סמג שם טור י"ד שם:

עה ז ח מיי שם פ"א
הלכה יד סמג שם טור י"ד שם:
עו ט י מיי שם הלכה טו סמג שם טור שם:

עז כ מיי פ"א מהל'
מחללות אטורות הל'
א סמג לאוין קמת טור
ש"ע י"ד ס' קנב ע"א:
עה ל מיי פ"ו מהל'
אבות ועומאה הי"ט:

רבינו חננאל

מכאן ואילך חומצן סופתקא הווא אין בו משום גילוי ולא משום יין נסך ונהרדעי אמרי אפ"י לבתר תלתא יומי חיישינן משום גילוי מ"ט זימנין מיקרי שתי ת"ר^(א) איין תוסם אין בו משום גילוי וכמה תסיסתו ג' ימים השחלים אין בהם משום גילוי ובני גולה נהגו בהן איסור ולא אמרן אלא דלית בהו חלא וי"ל דהכא ודנדרים חד הוא ודאי לפעמים במקרה טועמם נחש כי ההוא עובדא דהתם ולכן נהגו כהן בני גולה איסור **י**:
פ**י תאנה** אין בו משום גי'וי. והא דאמרין צפ"ק דחולין (דף ט.) ^(ב) ראה צפור נמקר בתאנה חוששין שמה במקום נקב נקר ואסור שאני התם דאיכא ריעומא דניקורא:
ל**א בהמתו ולא בהמת חברו.** אין לדקדק השמא בהמתו אמרת **י** בהמת חבירו מיצטיל דזו ואכ"ל זו קמני ודך התנא לשנומם יחד:
וּמַטְמֵא טומאה חמורה בבוית. ואפי' צ"ה דצעו רביעית פרק המזילא יין (שנח דף עז. ושם) גבי נבלות דקא אמר אף כשטמאו צ"ה לא טמאו אלא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כוית הכא מודו דסגי בכזית דהואיל ונאסר מטעם תקרובת מטמא בכזית כמו זבח:
וּמַטְמֵא טומאת משקין ברביעי'. פירוש לטמא אוכלין ומשקין כתורת משקין טמאין שנטמאו בשך שאינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין וישעור ^(ד) קבול טומאה ברביעית לוג ככל טומאת משקין עכ"ל הקו' משמע מתוך לשונו שאין לסתם יינם טומאה אא"כ קבל טומאה ממקום אחר וקשה דמה חדוש הוא זה לשנות כאן טומאה מן השך וכי גרע משאר משקין ומיהא איכא לשנויי **א** דאשמועינן דמשום חומרייהו לא מקצלי טומאה בפחות מרביעית ועוד קשיא דמשמע דבשאר משקין צעינן רביעית לקבל טומאה ואדריגה בשאר משקין לא צעינן רביעית כדאמרין צפ"ק דפסחים ^(ה):
מסקה צית מטבחיא דכן לא אמרו אלא ברביעית דחזו להטביל מתחין ולינורות אכל בפחות מרביעית טומאים ואפילו לטמא אחרי' לא צעו רביעית כדמשמע נמי התם (דף יז. ושם) גבי לא נמנעו מלשרוף את הבשר כו' דמוקי לה באיכא משקין צהדי בשר דמטמא בשר מחמת

(א) נראה דחסר כאן וי"ל מקום שיש בו סירטא אסור אין סירטא מותר ואיכא ציטין נב דכו'.‏

ל:

השחל"ים אין בהם משום גי'וי. פ"ה קרש"ין צלע"ז טרופ ככלי ושחוק ויין או מים נמונים צו וקשיא דבסוף נדרים (דף סג.) ^(א) דמשמע דיש בהם משום גילוי גבי ההוא נואף הווי מחלי א"ל לא תיכול מינייהו דטעמיניהו חיילא ואין לפרש שחלים דהכא היינו מאכל של גריסין כי ההיא דפ"ב (לקמן סו.) דקאמר וכן היו צלפורי עושין נותנים חומץ למוך הגריסין וקורין אותו שחלים דהתם אינו קרוי שחלים עד לאחר נתינת החומץ והכא מיירי קודם נתינת החומץ כדאמרין ^(ב) ולא אמרן אלא דלית בהו חלא וי"ל דהכא ודנדרים חד הוא ודאי לפעמים במקרה טועמם נחש כי ההוא עובדא דהתם ולכן נהגו כהן בני גולה איסור **י**:
פ**י תאנה** אין בו משום גי'וי. והא דאמרין צפ"ק דחולין (דף ט.) ^(ב) ראה צפור נמקר בתאנה חוששין שמה במקום נקב נקר ואסור שאני התם דאיכא ריעומא דניקורא:
ל**א בהמתו ולא בהמת חברו.** אין לדקדק השמא בהמתו אמרת **י** בהמת חבירו מיצטיל דזו ואכ"ל זו קמני ודך התנא לשנומם יחד:
וּמַטְמֵא טומאה חמורה בבוית. ואפי' צ"ה דצעו רביעית פרק המזילא יין (שנח דף עז. ושם) גבי נבלות דקא אמר אף כשטמאו צ"ה לא טמאו אלא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כוית הכא מודו דסגי בכזית דהואיל ונאסר מטעם תקרובת מטמא בכזית כמו זבח:
וּמַטְמֵא טומאת משקין ברביעי'. פירוש לטמא אוכלין ומשקין כתורת משקין טמאין שנטמאו בשך שאינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין וישעור ^(ד) קבול טומאה ברביעית לוג ככל טומאת משקין עכ"ל הקו' משמע מתוך לשונו שאין לסתם יינם טומאה אא"כ קבל טומאה ממקום אחר וקשה דמה חדוש הוא זה לשנות כאן טומאה מן השך וכי גרע משאר משקין ומיהא איכא לשנויי **א** דאשמועינן דמשום חומרייהו לא מקצלי טומאה בפחות מרביעית ועוד קשיא דמשמע דבשאר משקין צעינן רביעית לקבל טומאה ואדריגה בשאר משקין לא צעינן רביעית כדאמרין צפ"ק דפסחים ^(ה):
מסקה צית מטבחיא דכן לא אמרו אלא ברביעית דחזו להטביל מתחין ולינורות אכל בפחות מרביעית טומאים ואפילו לטמא אחרי' לא צעו רביעית כדמשמע נמי התם (דף יז. ושם) גבי לא נמנעו מלשרוף את הבשר כו' דמוקי לה באיכא משקין צהדי בשר דמטמא בשר מחמת

משקין ומסתמא בזהות מים הנשארים על הבשר לאחר הדחה אין בהם רביעית וכן משמע בצרכות פרק אלו דברים (דף גב.) דקאמר שמה יחזרו מים שאחורי הכוס ויטמאו את הידים והתם לא הווי רביעית ואף לטמא כלים שמשקה מטמא כלים דרצנן לא צעי רביעית כדתנן צפ"ג דטהרות (משנה ג) גוש של זיתים פי' והוא טמא שפפל לתנור והוסק כבינה מכיון טהור פי' התנור טהור ^(ח) משילתה טיפה ראשונה נתמעט האוכל מכבינה ואין הטיפה יכולה עוד לקבל טומאה מן הגוש דאין אוכל מטמא בפחות מכבינה ומן הגוש לא קבל התנור טומאה דאין הגוש מטמא כלי ומחמת הטיפה שנטמאת עם הגוש אין לטמאות ואפי' למ"ד בפרק כל שעה (פסחים לג.) משקין מצלע בליעי וכשנטמא הגוש נטמא הטיפה דטומאה להיכן הלכה מ"מ כיון שקיבלתה בעודה אוכל שהיתה צלועה בגוש לא חמירא כמשקה לטמא התנור יותר מכבינה טמא פי' התנור טמא דטיפה ראשונה שי'תה קבלה טומאה מן הגוש שיש צו כבינה וחזרה וטמאה את התנור אלמא לא צעינן רביעית ונראה לפרש דהך טומאה דסתם יינם גזרו ^(י) ואף בלא מגע שרץ ולא החמירו לגזור טומאה בפחות מרביעית כי הני משקין דפרק דם הגדה (נהד דף נה.) דמעת עיניו ודם מגפתו וחלב שצאשה ^(י) מטמאין טומאת משקין ברביעית מדרבנן כדאימא פרק כיסוי הדם (חולין דף פז.) וקראי דמיימי פרק דם הגדה אסמכתא נינהו וא"ת למה הוצרכו לגזור טומאה על סתם יינם תיפוק ליה משום מגע עובד כוכבי' שגזרו עליהם שיהו כזים לכל דבריהם וי"ל דאינטריך למיסר ^(י) פחות מכן תשע דליתא הך גזירה כדאמרין לקמן בפירקין (דף נז. טז.) וא"ת הך רביעית דסתם יינם ורביעית דמשקה זו דפרק דם הגדה אמאי לא חשיב להו צנור פרק ג' מינים (דף לה.) גבי עשר רביעית הן וליכא למימר דלהכי לא חשיב ליה משום דליתנהו אלא דרבנן דקא חשיב נמי פסול גויה דרבנן וי"ל דכל עניני טומאת משקין ברביעית הם ככלל פסול גויה:
המפקיד

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

מכאן ואילך. נתקלקל הרצה ואין צו משום גילוי:
יין סוסס. יין חדש מגיתו. עד שהוא מחמין להיות יין קרי ליה **תוסס**:
השחלים. קרש"ין טרופ ככלי ושחוק ויין או מים נתונים צו:
חלא. חומץ:
מיגרי צהו. החומץ מתגרה ונלחם כזכן של נחשים ואין שותין צו ממנו:
נוסח

הצנלי. חזק הוא כחומץ כדמפרש צאלו עוצרין (פסחים דף מז.) דיהבו ציה עיפוש פת ונסיצוי דחלצא מיסג"א צלע"ז:
ניקורי. כמין מקום נשיכת הנחש:
טיף טיף. כלי שתחת חצית שמקבל יין הנוטף:
טיף להדי טיף טיף. שמתפטף תדיר והטיפים רודפות זו את זו ותכופות והנחש שומע וזורח:
פי סאנא. כשחולשין אותה נעשה לה פה קצר בזמקום עוקצה:
שוקע. לפי שחזק הוא וכדו ושוקע בתוך המשקה לקרקעיתו של כלי:
מפעפע. צינתיים:
ויסריא. ארס שלו:
לא ישסא עשירי. שהארס שוקע למטה ושתהו וימות:
אצנתי. מלפפון מלוי'ן צלע"ז וגסה היא וכשפותחין אותה לאכול קלת ועומדת מגולה אוכל נחש ממנה והיא רכה והארס שוקע בה. הלכך שמעינן מרב ספרא טובא ראשון לא ישתה שמה נחש זקן שמה שם ונף הארס למעלה אמצעיים שמה נחש ציוני היא ומפעפע שמו תשעה לא ישתה עשירי שמה צחור היא:
לא ישפסס. שמה יעבור אדם יחף ויעמוד הארס בין קשרי אצבעותיו וימין שנכנס מעט ונוקב בצשר שזב אין לו רפואה:
ולא ירצן. להשכיב את האסר ואצק שלא יעלה:
סירטא. סדק שהארס מתעכב שם ואינו נופל מהר ונוקב בצשר:
היינו ס"ק. דהא פנים יד ורגל יש שם פתחים וסדקים כמו צין אצבע לאצבע וצמוך הכף יש סדקים והאוזן והשפמים:
רומני דאפי. פומילי'א של פנים אשר אלל העין ואין שם סדק ולאחרים שרי:
צשונאל. דלא מוסיק ליה ארס דשונאל אכיל ליה לחיילא כדאמרין צערי פסחים (פסחים דף קיב.):
יין נסך. שנתנסך לעבודת כוכבים:
טומאה חמורה. משא ואהל כמת. אימקש מקרובת עבודת כוכבים למתע:

שיש סירטא אסור אין סירטא מותר אחרים היינו תנא קמא איכא בינייהו **גב היד וגב הרגל** ורומני דאפי אמר מר לא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו והתניא אבל משקה לבהמת עצמו כי תניא ההיא לשונרא אי הכי דחבריה גמי דחבריה כחיש ידיה גמי כחיש הדר בריא דחבריה גמי הדר בריא זימנן דבעי לזבונא ומפסיד ליה מיניה א"ר אסי א"ר יוחנן משום ר' יהודה בן בתירא שלשה יינות הן יין נסך יאסור בהנאה ו'ומטמא טומאה חמורה בבוית סתם

מכאן ואילך. נתקלקל הרצה ואין צו משום גילוי:
יין סוסס. יין חדש מגיתו. עד שהוא מחמין להיות יין קרי ליה **תוסס**:
השחלים. קרש"ין טרופ ככלי ושחוק ויין או מים נתונים צו:
חלא. חומץ:
מיגרי צהו. החומץ מתגרה ונלחם כזכן של נחשים ואין שותין צו ממנו:
נוסח **הצנלי.** חזק הוא כחומץ כדמפרש צאלו עוצרין (פסחים דף מז.) דיהבו ציה עיפוש פת ונסיצוי דחלצא מיסג"א צלע"ז:
ניקורי. כמין מקום נשיכת הנחש:
טיף טיף. כלי שתחת חצית שמקבל יין הנוטף:
טיף להדי טיף טיף. שמתפטף תדיר והטיפים רודפות זו את זו ותכופות והנחש שומע וזורח:
פי סאנא. כשחולשין אותה נעשה לה פה קצר בזמקום עוקצה:
שוקע. לפי שחזק הוא וכדו ושוקע בתוך המשקה לקרקעיתו של כלי:
מפעפע. צינתיים:
ויסריא. ארס שלו:
לא ישסא עשירי. שהארס שוקע למטה ושתהו וימות:
אצנתי. מלפפון מלוי'ן צלע"ז וגסה היא וכשפותחין אותה לאכול קלת ועומדת מגולה אוכל נחש ממנה והיא רכה והארס שוקע בה. הלכך שמעינן מרב ספרא טובא ראשון לא ישתה שמה נחש זקן שמה שם ונף הארס למעלה אמצעיים שמה נחש ציוני היא ומפעפע שמו תשעה לא ישתה עשירי שמה צחור היא:
לא ישפסס. שמה יעבור אדם יחף ויעמוד הארס בין קשרי אצבעותיו וימין שנכנס מעט ונוקב בצשר שזב אין לו רפואה:
ולא ירצן. להשכיב את האסר ואצק שלא יעלה:
סירטא. סדק שהארס מתעכב שם ואינו נופל מהר ונוקב בצשר:
היינו ס"ק. דהא פנים יד ורגל יש שם פתחים וסדקים כמו צין אצבע לאצבע וצמוך הכף יש סדקים והאוזן והשפמים:
רומני דאפי. פומילי'א של פנים אשר אלל העין ואין שם סדק ולאחרים שרי:
צשונאל. דלא מוסיק ליה ארס דשונאל אכיל ליה לחיילא כדאמרין צערי פסחים (פסחים דף קיב.):
יין נסך. שנתנסך לעבודת כוכבים:
טומאה חמורה. משא ואהל כמת. אימקש מקרובת עבודת כוכבים למתע:

מסורת הש"ם

(א) קרש"א יומי אין צו משום יין נסך משום גילוי חיישינן.
(ב) סנהדרין ע. [תענית ל' תוספ' מרומות פ"ו הי"ט].
(ג) [פסחים לט: ד.] [גרי' רי"ף מיטפטרן.] (ס) צ"ל טיף טיף.
רש"י, (ו) שבת עז:
(ז) [שנתנחלה. יעב"ז].
(ח) צ"ק קטו: [תוספ' מרומות פ"ו הי"ז].
(ט) [לקמן לג: י.] [ועי'ע' תוספות שבת קי. ד"ה ולימין.] (ז) לא כלי'.

תורה אור השלם

1. שומר פתאים יי דלותי ולי דרושני:
תהלים קטו ו

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה השחלים וכו' דבסוף נדרים משמע לכלי אות ד' נמחק:
(ב) בא"ד ולא אמרן אלא.
י"צ עיין בפרק שמונה שלשים דף קי מ"ש המוס' בד"ה ולמח:
(ג) ד"ה פה וכו' ראה צפור.
י"צ נראה דהיא דלדא צפור דוקא בניקור שהלימה שבה מבוססא אצל פי מלחא נמקום עוקצה הלימה שבה מגולה הלכך אין צו משום חמורה אצל פי מלחא ושעור לקבל טומאה ברביעית:
(ד) בא"ד טהור דמשיצתה:
(ו) בא"ד גזרו אף בלי' אות ו' נמחק:
(ז) בא"ד וחלב שאלה דמטמאין:
(ח) בא"ד למיסר בעובד כוכבים פחות מכן תשע:

הגהות מהר"ב רנשבורג

[א] תוס' ד"ה ומטמא טומאת משקין ברביעית וכו' דאשמעינן דמשום חומרייהו וכו'.
י"צ עיין פי היר"ש מבכשירין פ"ו משנה ו' ס':

לעזי רש"י

קריש"ון. שחלים.
מישג"א. מר-בניה. נסיוב החלב.
מלי"ן. אבטיח.
פומיל"א [פומיל"ש].
עצמות הלחיים.

מוסף רש"י

יין תוסס. שהוא נוטף בגרין מחמת שהוא מחמין (סנהדרין עב.) או:
רוחח (תענית ז.).
לא ישפסס. שלא יעבור עליהם אדם יחף וינסג ארס של נחש כרגלי ע"י מכת כדור וימות (ב"ק קטו:).
לא בהמתו. משום סכנת נפשות. שמה ישמטנה אחרי כן (שם).